

Студент 1 року магістратури
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОЇ БАЗИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено шляхи формування ресурсної бази банків за рахунок вкладних операцій. Розглянуто сутність та особливості депозитної діяльності банків та проаналізовано сучасне становище і перспективи розвитку депозитної бази комерційних банків.

Аннотация. Исследованы пути формирования ресурсной базы банков за счет вкладных операций. Рассмотрены сущность и особенности депозитной деятельности банков и проанализированы современное положение и перспективы развития депозитной базы коммерческих банков.

Annotation. In this work investigational ways of forming of resource base of banks are due to holdings operations. Essence and features of deposit activity of banks are considered and modern position and prospects of development of deposit base of commercial banks is analysed.

Ключові слова: банківська система, депозити фізичних осіб, депозити юридичних осіб, фонд гарантування вкладів, моральний ризик, імпліцитний захист.

Ефективна діяльність банків та масштаби їх операцій залежать від обсягу ресурсів, якими вони володіють. Більшість ресурсів комерційного банку формуються завдяки залученню коштів, серед яких можна виділити: кошти клієнтів, більшу частину яких становлять депозити, та пасиви в управлінні – це отримані банком кредити, виставлені на грошовий ринок довгострокові зобов'язання. Саме депозитні вклади відіграють важливу роль у формуванні ресурсної бази банку і служать мірилом довіри та визнання діяльності банку вкладниками. Перехід від адміністративно-командних методів управління банківською системою до економічних посилює роль конкуренції та зумовлює необхідність урахування потреб клієнтів грошово-кредитного ринку, розробки і реалізації ефективної депозитної і кредитної політики. Тому тема, яку розглянуто в науковій статті, є актуальною, особливо в період, коли в Україні спостерігаються фінансово-економічні проблеми, пов'язані з наслідками світової кризи, що створила ряд негараздів як соціального (підвищення рівня безробіття), так і економічного характеру (скорочення виробничих потужностей).

Проблеми розвитку депозитних операцій для формування ресурсної бази комерційного банку аналізували у своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці: Васюренко О. В., Дмитрієва О. М., Єпіфанов А. О., Р. Каплан, Р. Міллер, Мороз А. М., Д. Нортон, Сало І. В. та ін.

Метою статті дослідження є проблеми розвитку депозитних операцій у сучасних умовах господарювання вітчизняної економіки, причини виникнення моральних ризиків у діяльності банків при здійсненні депозитних операцій та визначення перспективних напрямів розвитку банківської України (БСУ).

Об'єкт дослідження – депозитна база.

Предмет дослідження становить узагальнення сучасного становища депозитної діяльності.

Розвиток банківської системи спричинив загострення конкуренції між комерційними банками за ресурси та ефективні напрямки їх розміщення. Це призвело до поступового зниження прибутковості банківської діяльності. Тепер для успішного функціонування та розширення діяльності банківської установи недостатньо залучати кошти за нижчою ціною, а розміщувати за вищою, для цього необхідно створювати ефективну систему менеджменту банку. Для підтримки своєї конкурентоспроможності банки вимушені пропонувати своїм клієнтам усе нові послуги, застосовувати різноманітні фінансові інструменти та розширювати свою діяльність.

У банківській практиці нашої країни для налагодження депозитних послуг згідно з вимогами ринкової економіки велике значення має розробка і впровадження системи депозитних рахунків. До головних елементів цієї системи належать: форми депозитних розрахунків, режими здійснення депозитних операцій, порядок розміщення коштів на депозитах; умови їх вилучення, встановлення строків зберігання коштів, регулювання величини процентних виплат. Ринок депозитних вкладів на сьогоднішній день достатньо насичений. Практично кожен банк пропонує клієнтам розміщувати засоби на депозитах. Усі програми, які вимагає ринок, уже на ньому присутні. А ринок сьогодні вимагає лояльних умов і максимальних ставок. Тому нові високотехнологічні продукти поки що для нашої країни не актуальні. Це такі продукти, як комбінація банківських внесків зі страховими продуктами та інші складніші програми. Наприклад, в Україні не дуже активно працює програма довгострокових накопичувальних депозитів строком на 10 – 20 років, тобто на такому рівні, як це відбувається в розвинених європейських країнах.

В Україні більше користуються попитом короткострокові депозити – строком до двох років. Безумовно, банки сьогодні можуть, виходячи зі своїх можливостей, запропонувати депозити строком на 10 років. Але, по-перше, процентна ставка по них буде нижча, ніж та, що існує по внесках строком на рік. По-друге, населення психологічно ще не готове до таких довгострокових внесків. Депозити серед населення, звичайно, потрібні, адже альтернатив не існує. Люди розуміють, що інфляція буде у будь-якому випадку – розмістять вони гроші на депозит чи ні. Але, помістивши гроші в банк, можна хоча б нівелювати її вплив. І принаймні нічого не втратити.

На сьогодні депозити – це не спосіб заробітку, а швидше засіб зберегти те, що є, з найменшими втратами для себе. Хоча при високих відсотках заробити також можливо. Згідно з останніми дослідженнями, більшість

принаймні отримує назад вкладені кошти, навіть якщо втрачає на відсотках. А в інвестфондах можна навіть зазнати збитків.

У будь-який період усі види депозитів користуються популярністю. Адже там є відмінності – наприклад, по депозитах з можливістю поповнення засобів процентні ставки нижчі. Особа, у якої є певна сума грошей і яка не розраховує її витратити і не чекає, що найближчим часом у неї з'являться додаткові вільні засоби, вкладає цю суму під вищу ставку без права поповнення і зняття. При цьому можна покласти частину коштів на терміновий депозит, а частину – на депозит з можливістю поповнення. Також українські банки використовують автоматичну пролонгацію депозиту – це продовження терміну його дії без додаткової заяви клієнта. Таку пролонгацію здійснюють не всі банки. Пролонгація може мати як позитивні, так і негативні сторони. Вона може бути зручна, якщо у клієнта немає можливості з'явитися в банк і повідомити про свій намір тримати там гроші і надалі [1].

Аналізуючи сучасний стан розвитку банківської системи України, зростаючу стабільність банківських інститутів, слід відзначити загострення конкуренції між комерційними банками, їх боротьбу за потенційних клієнтів. Банківська система України знаходиться на етапі сегментації ринку банківських послуг між окремими банківськими інститутами, яка, у свою чергу, забезпечується відповідною політикою комерційних банків. Проведений аналіз теоретичних засад депозитної політики дозволив визначити еволюцію банківської діяльності на ринку заощаджень та систематизувати особливості даних процесів в Україні. Визначено тісний взаємозв'язок між розвитком депозитного ринку та процесами стабілізації грошової одиниці, грошово-кредитного ринку, зростанням грошових доходів населення та соціально-економічним зростанням загалом.

Доведено, що важливим чинником зростання обсягів депозитного ринку в Україні є зростання грошових доходів юридичних та фізичних осіб, що за умов відсутності фінансового ринку як альтернативи інвестування визначає депозитні вклади як головне джерело портфеля активів. За цих умов особлива увага звертається на фінансові аспекти діяльності банку. Забезпечення фінансової стабільності комерційного банку в сучасних умовах базується на використанні механізму банківського менеджменту, складовою якого є депозитна політика комерційного банку. Отже, ефективність управління та функціонування комерційного банку значною мірою визначається ефективністю реалізації депозитної політики [2].

У кожній країні розробляються принципи регулювання і стимулювання банківського ринку. Час показує, що необхідно знаходити абсолютно нові підходи і, на погляд автора, банківські і фінансові інститути мають розглядатися не самі по собі, а як фундамент національної економіки. І з цієї точки зору стійкість фінансових інститутів, їх рентабельність буде найважливішим показником не лише для фінансової системи країни, а для економіки в цілому, тобто ефективність банківської системи має оцінюватися інтегрально – з погляду її функцій у національній або світовій економіці. Це радикально інший підхід до фінансово-банківської системи, який дасть можливість переглянути взаємозв'язок з реальним сектором економіки і домогосподарствами.

Дані питання потребують подальшого дослідження не тільки в напрямку вдосконалення законодавчої бази. Необхідно звернути увагу на функціонування контролюючих органів, переглянути звіти про їх діяльність та проаналізувати типові порушення у сфері обліку касових операцій та складанні статистичної звітності.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Гуцал. І. Банківська система України: стан і перспективи / І. Гуцал // Банківська справа. – 1998. – № 2. – С. 3–4.
2. Дмитрієва О. А. Депозитна політика комерційного банку в умовах стабілізації грошово-кредитного ринку України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.04.01 / О. А. Дмитрієва ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2004. – 18 с. 3. Про банки та банківську діяльність : Закон України із змінами і доповненнями, внесеними від 20 вересня 2001 року № 2740-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.